

Засуджуємо звірства російської федерації над мирним українським народом!

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXXVI-й РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 19-20/ ЖОВТЕНЬ 2026 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

ЗБЕРЕЖЕННЯ РІДНОЇ МОВИ ПОЧИНАЄТЬСЯ В РОДИНІ, ПРОДОВЖУЄТЬСЯ В ШКОЛІ Й СТАЄ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ВСІЄЇ ГРОМАДИ

Голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький з нагоди Всесвітнього дня вчителя (освіти) наголосив на важливій ролі освіти, педагогів і родини у формуванні молодого покоління та збереженні української мови, культури й національної ідентичності.

«Освіта – це більше, ніж просто накопичення знань. Вона змінює життя, відкриває нові можливості та дає кожній дитині шанс побудувати власне майбутнє», – зазначив Микола-Мирослав Петрецький.

Особливого значення, за його словами, освіта має для української громади Румунії. Навчання рідною мовою – це не лише можливість здобути знання, а й спосіб зберегти зв'язок із власним корінням, мовою та культурою.

«Я радію, що в Румунії право на освіту українською мовою гарантоване законом і втілюється в життя завдяки ініціативам та проєктам, які стають дедалі доступнішими для дітей та їхніх родин», – підкреслив голова СУР.

Він також звернув увагу на розширення можливостей для вивчення української мови. Останнім часом нові групи з її вивчення було створено в Марамуреському, Ботошанському та Тіміському повітах.

«Кожна нова група означає, що більше дітей отримують можливість зберегти та поглибити знання рідної мови», – зазначив Микола-Мирослав Петрецький.

Для української громади питання освіти, за його словами, залишається одним із пріоритетних. Йдеться не лише про доступ до навчання, а й про створення умов, за яких молоді українці можуть повноцінно інтегруватися в румунське суспільство, не втрачаючи власної ідентичності.

Союз українців Румунії і надалі підтримуватиме освітні ініціативи, спрямовані на розвиток навчання українською мовою та її передачу наступним поколінням.

З нагоди свята Микола-Мирослав Петрецький подякував учителям за щоденну працю, терпіння та відданість, учням – за прагнення до знань, а батькам – за розуміння важливості збереження рідної мови.

«Збереження української мови починається в родині, продовжується в школі й стає відповідальністю всієї громади. А коли ми інвестуємо в освіту, ми інвестуємо не лише в майбутнє наших дітей, а й у майбутнє нашої спільноти», – наголосив голова Союзу українців Румунії.

З діяльності голови СУР, депутата Миколи-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО

Українці Румунії на міжнародній арені: Микола-Мирослав Петрецький взяв участь у Шостому саміті Міжнародної Кримської платформи у Нью-Йорку

22 – 28 вересня в штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку в рамках 81 сесії Генасамблеї ООН відбувся тиждень високого рівня 81-ї сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, який традиційно є одним із центральних майданчиків для обговорення найважливіших питань міжнародної політики та безпеки. Цьогоріч до роботи Генеральної Асамблеї долучилися представники всіх 193 держав-членів ООН, серед яких близько 130 глав держав та урядів. На тлі триваючої російської агресії проти України питання захисту її суверенітету і територіальної цілісності, дотримання міжнародного права, безпеки Чорноморського регіону та майбутнього європейської системи безпеки залишилися серед ключових тем міжнародного порядку денного.

Важливе місце у програмі заходів у Нью-Йорку посів шостий саміт Міжнародної Кримської платформи, що відбувся 23 вересня в рамках 81-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН. Саміт зібрав глав держав і урядів, міністрів, представників Європейського Союзу, міжнародних організацій та партнерів України з різних регіонів світу. Серед держав, представлених на рівні президентів, була й Румунія, яку представив президент Нікушор Дан.

У центрі уваги учасників були ситуація на тимчасово окупованому Росією Кримському півострові. Учасники обговорили порушення прав людини на півострові, його мілітаризацію, зокрема вплив на освіту та молодь, а також подальші міжнародні кроки, спрямовані на деокупацію Криму. Окрему увагу учасники приділили ширшому безпековому виміру. Йшлося про регіональну та глобальну безпеку, наслідки війни для Європи й міжнародної стабільності, необхідність збереження міжнародної уваги до ситуації в Україні, а також координацію подальших дій держав-партнерів.

На запрошення Президента України Володимира Зеленського у шостому саміті Міжнародної Кримської платформи, що відбувся 23 вересня у Нью-Йорку в рамках 81-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, взяв участь Микола-Мирослав Петрецький, Віцепрезидент Світового Конгресу Українців у регіоні Східної Європи, голова Союзу українців Румунії та депутат Румунського парламенту. Він долучився до роботи саміту у складі делегації Світового Конгресу Українців, яка представляла українську світову спільноту на одному з найважливіших міжнародних дипломатичних майданчиків.

Участь представника Союзу українців Румунії у заходах такого рівня стала можливістю безпосередньо долучитися до міжнародного діалогу щодо підтримки України, протидії російській агресії та дотримання основоположних принципів міжнародного права. Для СУР це також є продовженням діяльності, спрямованої на відстоювання інтересів української спільноти та підтримку України на міжнародному рівні.

Перебуваючи у Нью-Йорку у складі делегації СКУ, Микола-Мирослав Петрецький дав розлоге інтерв'ю, в якому наголосив на важливості міжнародної підтримки України, необхідності збереження уваги світової спільноти до російської агресії та дотримання міжнародного права. Він

також акцентував на ролі Румунії та інших держав Східної Європи у підтримці України, важливості міжнародної єдності та активній ролі української діаспори у донесенні української позиції до міжнародної спільноти.

– Генеральна Асамблея ООН не має повноважень для обов'язкового виконання рішень. Тоді які реальні переваги дає участь України в цьому форумі в умовах війни – вплив на громадську думку, тиск на союзників чи щось інше?

– Інтереси безпеки всіх країн світу мають забезпечуватися міжнародною системою безпеки, чітко визначеною та дієвою. Наразі ця система міжнародного права, гарантована ООН, не функціонує належним чином. Симптоматичним проявом безсилля системи ООН є порушення суверенітету та територіальної цілісності держави-члена ООН іншою державою-

членом Ради Безпеки ООН, а саме відмова Російської Федерації від свого зобов'язання дотримуватися миру та забезпечувати його. Про цю відмову вчора, безпосередньо з високої трибуни Генеральної Асамблеї ООН, говорив і Президент Румунії Нікушор Дан.

Проте наша віра у спільну здатність відновити силу, авторитет і спроможність до реалізації системи міжнародних відносин, узгодженої міжнародною спільнотою в найширшому можливому сенсі, має залишатися непохитною, а наші зусилля щодо відновлення цієї системи – невпинними.

Ми не можемо відмовитися від обов'язку брати участь у відновленні цієї системи міжнародних відносин, оскільки її періодичні провали негативно позначаються на всіх нас. Саме тому, що ми є жертвами нинішньої неспроможності повоєнної системи міжнародних відносин, наш обов'язок якнайшвидше її відновити стає ще більш нагальним. Суворі, надійні та ефективні системи міжнародних відносин, яка захищатиме суверенітет і територіальну цілісність країн-членів, захищатиме нас у майбутньому та стримуватиме державних акторів із ревізійською політикою. Альтернативою віднов-

ленню такої системи, у центрі якої стоять ООН та її інституції, був би «закон джунглів». А відсутність функціональної системи міжнародних відносин може мати для наших країн набагато драматичніші наслідки, ніж її нинішнє нефункціонування.

У нинішніх умовах наша присутність в ООН є гарантією того, що голос наших країн чує вся міжнародна спільнота, а рівень обізнаності щодо наших безпекових проблем залишається високим. Беручи участь у засіданнях Генеральної Асамблеї ООН, ми переконуємося, що всі держави-члени дійсно знають про масштабні та серйозні порушення норм міжнародного права з боку деяких державних суб'єктів, утримуємо важливі для нас і для світового порядку, болючі теми на політичному порядку денному ООН, формуємо рішення, посилюємо тиск, зміцнюємо союзи та партнерства, здобуємо нових друзів. Ми не маємо права втомлюватися. Ми не маємо права відмовлятися від використання всіх інструментів дипломатії на міжнародному рівні, щоб захистити наше право на існування, на мир, на безпеку, на суверенітет. Саме звідси, у певний момент, і з'являться дипломатичні рішення. Але їх потрібно вибудовувати – ретельно, з упевненістю та терпінням.

– Президент Зеленський наголосив на важливості відновлення міжнародного порядку шляхом повернення Криму. Чи вважає ГА ООН деокупацію реалістичною метою чи, скоріше, символічною вимогою?

– Завдяки Міжнародній Кримській платформі Україна активно утримує питання деокупації та звільнення Кримського півострова на міжнародному порядку денному. Наразі не створено необхідних передумов для досягнення дипломатичного рішення щодо деокупації півострова. Проте через Міжнародну Кримську платформу Україна висуває та відстоює на міжнародній арені правові, історичні й моральні аргументи, висвітлює порушення норм міжнародного права, що супроводжують окупацію півострова, формує та пропонує шляхи врегулювання, здійснює лобістську діяльність у владних колах, здатних сприяти вирішенню цієї проблеми, тощо.

(Продовження на 3 стор.)

З діяльності голови СКУ, депутата Миколи-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО

(Продовження. Поч. на 2 стор.)

На рівні Генеральної Асамблеї ООН наразі зберігаються суттєві розбіжності в позиціях щодо цього питання: від колективних імперативних вимог до Російської Федерації вивести війська з усіх окупованих територій України, насамперед із Кримського півострова, до протилежних позицій, висловлених країнами, чий інтереси та політика зосереджені навколо Москви.

На рівні Генеральної Асамблеї ООН немає єдиної позиції, хоча ядро прихильників України залишається потужним і впливовим на глобальному рівні. Ми сподіваємося, що аргументи України, засновані на міжнародному праві, а також лобістські зусилля її друзів і партнерів, які ґрунтуються на дотриманні правил і норм міжнародного права, зрештою створять необхідний тиск для формування дипломатичного рішення щодо деокупації півострова. Але майбутнє рішення з цього приводу має бути сформоване та підтримане; воно не може виникнути з мовчання та бездіяльності.

– На тлі активних дискусій щодо можливих мирних переговорів – чи відчувається тиск на Україну в Генеральній Асамблеї та як він проявляється?

– Спостерігається зростання занепокоєння і водночас посилення прагнення знайти мирні рішення – як в Україні, так і в усьому світі. Переважна більшість лідерів, які виступили зі своїми національними промовами, безпосередньо згадували про необхідність пошуку мирного врегулювання поточних військових конфліктів, насамперед в Україні. Однак очевидно, що поняття миру й надалі трактується у світі по-різному. Більшість лідерів виступають за справедливий і стійкий мир, який запобігатиме майбутнім війнам і захищатиме країни-жертви від нових агресій з боку державних акторів із ревізіоністською політикою. Існують також, хоча й рідше, підходи, що передбачають лише припинення війни або воєн і швидке досягнення миру за будь-яких умов. Імовірно, такі підходи, хоч і не є поширеними, але спостерігаються в різних кутках світу, створюють несправедливу рівність у ставленні до Росії та України й передбачають для обох сторін однакові та швидкі зусилля і компроміси. Роль України полягає в тому, щоб підкреслювати руйнівні наслідки миру, який заохочує агресію та агресора.

Занепокоєння, тривога, нетерпіння та побоювання є очевидними й дедалі посилюються. Вони проявляються у промовах глав держав, присутніх на зустрічі, у дискусіях у різних форматах, у кулуарах, у неформальних дипломатичних ініціативах тощо. Світ втомився від ревізіоністської війни Росії, світ загалом втомився від воєн. Політичні, соціальні та економічні витрати, пов'язані з ними, зростають у всьому світі – в Європі, Америці, Азії та Африці. Ми всі платимо величезну ціну за війни, розв'язані реваншистськими державними акторами. Потреба у спільній розбудові миру зростає в усьому світі, і ця тенденція проявляється також на рівні Генеральної Асамблеї ООН. Було кілька надзвичайно переконливих виступів із цього приводу. В Європі найбільшу увагу та найвищу оцінку отримали виступи Президента Фінляндії, Президента Франції, Прем'єр-міністра Канади тощо. Чіткий і переконливий виступ Президента

Румунії також викликав сильні емоції. Є ознаки того, що підтримка справедливого миру в Україні не згасла.

Однак тиску на Україну в тому сенсі, щоб натякнути їй, що вона має погодитися на більші компроміси, ніж ті, на які погодилися б її керівництво та населення, – ні, я такого в Нью-Йорку не відчув.

– Генеральна асамблея раз на рік збирає глав держав в одному місці. Чи вдається СКУ скористатися цією нагодою для налагодження прямих контактів, які згодом перетворюються на щось конкретне – урядові рішення, нові ініціативи?

– Участь членів СКУ у цьому щорічному заході має численні та довгострокові переваги. По-перше, під час заходів, що відбуваються в рамках Генеральної Асамблеї ООН, члени СКУ мають численні можливості розширити свої ділові контакти, обговорити проекти державної політики, програми та ініціативи зі світовими лідерами, главами держав і урядів, керівниками міжнародних організацій тощо. Ми активно використовуємо важелі та інструменти дипломатії, які надає участь у цьому масштабному заході. Друга можливість полягає у просуванні нашого портфеля проектів, програм та ініціатив. СКУ – це глобальна організація, яка знає про ці можливості та максимально їх використовує.

– Ви наголошували на збереженні міжнародної уваги до України. Чи є відчуття, що

ця увага слабшає на тлі інших світових криз – Близький Схід, внутрішні проблеми західних країн?

– На жаль, війна на Близькому Сході зменшила актуальність теми України на глобальному рівні. Світовий інтерес до припинення війни в Україні, здається, значно знизився в перші місяці нинішнього конфлікту на Близькому Сході.

Однак на цей момент ці два конфлікти сприймаються на міжнародному рівні такими, якими вони є насправді, – взаємопов'язаними. Таким чином, зараз повсюдно зростає втома від цих воєн, і більшість країн світу прагнуть швидких та стійких рішень щодо всіх конфліктів, які в останні роки призвели до нинішньої напруженої геополітичної ситуації. Іншими словами, тема України останнім часом знову набуває актуальності, дедалі частіше пов'язуючись із темою Близького Сходу. В обох конфліктах міжнародна спільнота докладає значних зусиль для пошуку політико-дипломатичних рішень. Наразі війна РФ проти України та війна на Близькому Сході сприймаються у світі однаково – з точки зору нагальної потреби у політико-дипломатичному втручанні. Це – нова можливість для України залучити більше дипломатичних ресурсів до цих зусиль – звідси й пропозиція Президента України активніше залучити Китай, поряд зі США та європейськими країнами, до посередництва у переговорах, які можуть принести справедливий мир в Україну.

– Яка мета участі делегації СКУ та яких практичних результатів очікують?

– У Нью-Йорку відбулося чимало міжнародних заходів, у центрі уваги яких була тема України: засідання Ради Безпеки ООН, засідання Генеральної Асамблеї ООН, саміт Міжнародної Кримської платформи, а також інші події, менш відомі широкому загалу, тощо. На всіх цих заходах члени СКУ висловлювали свої позиції, обґрунтовували необхідність захисту України, її законне право на самооборону, яке регулюється та гарантується самою ООН, необхідність підтримки України, необхідність справедливого миру в Україні, необхідність відновлення системи міжнародних відносин, її сили та ефективності тощо. Ми також скористалися цими можливостями, щоб лобіювати інтереси України у найвищих колах та серед представників ключових центрів ухвалення рішень у всьому світі. Завдяки цим зусиллям, безсумнівно, з'являться нові ініціативи щодо підтримки України та нові урядові політики. На рівні СКУ буде проведено аналіз основних результатів, яких вдалося досягти завдяки нашій присутності на засіданні Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку.

– Яку роль відіграють країни Східної Європи, зокрема Румунія, у наданні міжнародної підтримки Україні? Чи залишається ця підтримка стабільною?

– Без європейської та, загалом, західної підтримки оборонна війна України вже давно могла б зазнати краху. Саме ця підтримка дає Україні змогу зберігати стійкість і продовжувати опір російській агресії.

(Закінчення на 4 стор.)

МИКОЛА-МИРОСЛАВ ПЕТРЕЦЬКИЙ ВЗЯВ УЧАСТЬ У ВІДКРИТТІ НОВОГО ПУНКТУ ПРОПУСКУ МІЖ РУМУНІЄЮ ТА УКРАЇНОЮ

Новий міст через Тису та міжнародний пункт пропуску «Сігету-Мармацій-Біла Церква» мають посилити транспортне сполучення, економічні зв'язки й співпрацю між двома державами.

8 жовтня 2026 року голова Союзу українців Румунії (СУР), депутат Микола-Мирослав Петрецький взяв участь в офіційній церемонії відкриття міжнародного пункту пропуску через державний кордон і прикордонного митного пункту «Сігету-Мармацій II (Румунія) – Біла Церква (Україна)», а також нового мосту через річку Тису.

Відкриття інфраструктурного об'єкта стало важливою подією для прикордонних громад і двосторонніх відносин між Румунією та Україною.

Нове сполучення покликане полегшити пересування людей, сприяти розвитку торгівлі й туризму та створити додаткові можливості для співпраці між регіонами обох країн.

Перед офіційною церемонією відбулося урочисте спільне засідання Марамуреської повітової ради та Сігету-Мармацької міської ради. Під час зустрічі Микола-Мирослав Петрецький наголосив на необхідності подальшого зміцнення румунсько-української співпраці та реалізації спільних проєктів у сфері транспортного сполучення й мобільності.

За словами голови СУР, відкриття пункту пропуску засвідчує можливість практичного втілення стратегічного партнерства між Румунією та Україною в конкретні інфраструктурні ініціативи, які мають безпосереднє значення для жителів прикордонних регіонів.

Міст через Тису як нова ланка між двома країнами

Новий міст завдовжки 268 метрів з'єднав береги Тиси та створив додатковий маршрут для автомобільного сполучення між Україною і Румунією. Його відкриття разом із новим пунктом пропуску має сприяти активізації економічних і торговельних контактів, розвитку туристичного потенціалу регіону та розширенню взаємодії між органами місцевого самоврядування, освітніми установами й представниками бізнесу.

Микола-Мирослав Петрецький підкреслив, що річка Тиса, яка географічно розділяє дві держави, водночас може бути простором, навколо якого

розвиваються спільні ініціативи та зміцнюються зв'язки між громадами. На його переконання, новий міст є не лише інвестицією в транспортну інфраструктуру, а й внеском у розвиток добросусідських відносин та європейське майбутнє прикордонного регіону.

«Поки інші бомблять і руйнують мости, ми їх будуємо», – заявив Микола-Мирослав Петрецький, наголошуючи на значенні співпраці та розбудови спільної інфраструктури в умовах війни проти України.

Вартість і реалізація проєкту

Проєкт реалізовувався за участю обох держав із залученням державного фінансування та підтримки міжнародних партнерів і Європейського Союзу.

Такий підхід дав змогу розпочати роботу пункту пропуску до завершення всього комплексу капітального будівництва.

Загальна орієнтовна вартість проєкту становить близько 100 мільйонів євро. Внесок Румунії та України у фінансування проєкту становить орієнтовно по 50 мільйонів євро з кожної сторони.

Реалізація передбачала розподіл робіт між двома державами. Румунська сторона забезпечила спорудження основного комплексу пункту пропуску та нового мосту через Тису. Українська сторона облаштувала під'їзну автомобільну дорогу та встановила модульні споруди для тимчасового проведення прикордонного й митного контролю.

Перший етап роботи пункту пропуску

На початковому етапі рух через новий пункт пропуску організовано з використанням тимчасової модульної інфраструктури. Перетин кордону дозволено легковим автомобілям масою до 3,5 тонни, а початкова пропускна спроможність становить до 400 автомобілів на добу. Автобуси та вантажний транспорт на цьому етапі не обслуговуються.

Наступний етап передбачає будівництво повноцінного стаціонарного комплексу. Після завершення розбудови пункт пропуску має отримати можливість обслуговувати до 50 автобусів і приблизно 360–400 вантажівок на добу. Це має розширити транспортні можливості прикордонного регіону та створити передумови для збільшення товарообігу між двома країнами.

(Продовження на 14 стор.)

Українці Румунії на міжнародній арені: Микола-Мирослав Петрецький взяв участь у Шостому саміті Міжнародної Кримської платформи у Нью-Йорку

(Закінчення. Поч. на 2 стор.)

Країни Центральної та Східної Європи активно порушують на європейському рівні питання необхідності подальшої підтримки України, не дозволяючи поширитися настроєм «втоми від війни», які дедалі виразніше проявляються в багатьох європейських країнах. Держави східного флангу НАТО та східного кордону ЄС найкраще усвідомлюють ризики й загрози, пов'язані з реваншистською політикою та діями Російської Федерації. Показовою в цьому контексті є промова президента Румунії, виголошена з трибуни Генеральної Асамблеї ООН. Ці країни активно працюють на рівні ЄС і НАТО над зміцненням спроможностей реагування на гібридні загрози, забезпеченням подальшої підтримки України, посиленням пильності та формуванням скоординованої й оперативної відповіді на різні

прояви гібридної агресії Російської Федерації. Для України діяльність країн Центральної та Східної Європи, зокрема держав східного флангу НАТО, насамперед Румунії, Польщі та країн Балтії, має вирішальне значення. Їхня послідовна позиція сприяє консолідації європейської підтримки, а єдність Європи, своєю чергою, створює передумови для збереження високого рівня підтримки України з боку Сполучених Штатів Америки. У цих країнах і надалі перебувають мільйони українців, які знайшли прихисток і безпеку за межами України. Підтримка держав регіону має для України стратегічне значення в багатьох сферах: забезпеченні безпеки експорту зерна та іншої агропродовольчої продукції через створені ними шляхи солідарності, відновленні енергетичної інфраструктури та розширенні мережі енергетичних інтерконекторів, технічній і військовій підтримці, транзиті вій-

ськової техніки, формуванні майбутніх гарантій безпеки на постконфліктний період, сприянні продовженню санкцій проти Російської Федерації, а також залученні грантів і пільгових позик для України на рівні Європейського Союзу.

Румунія є і, ймовірно, залишатиметься серед провідних держав, які підтримують Україну, поряд із Польщею та країнами Балтії. Рівень втоми від війни в румунському суспільстві, за наявними оцінками, є нижчим, ніж у багатьох інших європейських країнах. Водночас румунська влада продовжує проводити стратегічну та відповідальну політику підтримки України, незважаючи на численні внутрішньополітичні виклики. Послідовність, стійкість і багатовекторність цієї політики зміцнюють позиції Румунії як важливого регіонального союзника та стратегічного партнера України.

Там, де звучить українське слово: 27 жовтня – День української писемності та мови

27 жовтня українці звідусіль відзначають День української писемності та мови. Це свято нагадує не лише про значення рідного слова, а й про довгий шлях української мови, її розвиток, випробування, заборони та відродження.

День української писемності та мови офіційно відзначають з 1997 року, однак до 2023 року він припадав на 9 листопада – день вшанування пам'яті преподобного Нестора Літописця. Після зміни церковного календаря і переходу Православної церкви України та Української греко-католицької церкви на новоюліанський календар змінилася і дата свята. 28 липня 2023 року Президент України підписав указ і тепер День української писемності та мови в Україні відзначається 27 жовтня.

Мова як пам'ять народу

Історія української мови значно давніша за сучасні державні кордони. Вона формувалася поступово, протягом багатьох століть, у живому мовленні людей, у книжній традиції, у фольклорі, літописах, релігійних текстах, документах і художній літературі.

Однією з визначних пам'яток української книжної культури є Пересопницьке Євангеліє, створене у 1556-1561 роках. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського характеризує його як видатну пам'ятку староукраїнської літературної мови. Євангеліє було перекладене так званою простою мовою, близькою до народної. Рукопис написаний на пергаменті, має 482 аркуші й важить понад дев'ять кілограмів. Сьогодні він зберігається у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Важливою сторінкою стала поява нової української літературної мови наприкінці XVIII століття. Одним із ключових творів цього періоду стала Енеїда Івана Котляревського. Перші три частини поеми були надруковані 1798 року. Фактично це є початком нового етапу української літератури.

Подальший розвиток літературної мови пов'язаний із творчістю Тараса Шевченка, Пантелеймона Куліша, Марка Вовчка, Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Коцюбинського та багатьох інших письменників. Українська мова ставала мовою поезії, прози, драматургії, науки, публіцистики та освіти.

Мова під тиском заборон

Історія української мови має й трагічні сторінки. У XIX столітті Російська імперія запроваджувала обмеження щодо українського друку й освіти. Одним із найвідоміших документів став Валуєвський циркуляр 1863 року. Він обмежував друкування українською мовою наукових, навчальних і релігійних книг, тоді як художню літературу формально дозволялося друкувати. Історична енциклопедія Інституту історії України НАН України характеризує цей документ як важливий акт обмеження українського друкованого слова.

Проте, ці заборони не зупинили розвитку мо-

ви. Українське слово продовжувало існувати в усному мовленні, фольклорі, літературі, родинній традиції та культурному житті. Саме завдяки цьому мова не залишилася лише пам'яткою минулого, а продовжувала змінюватися й розвиватися.

У XX столітті українська культура також пережила нові періоди відродження, репресій та обмежень. Письменники, науковці, освітяни та діячі культури неодноразово ставали жертвами політичних переслідувань. Водночас українська література продовжувала розширювати мовні можливості та формувати сучасний культурний простір.

Українська мова сьогодні

Сьогодні українська мова є державною мовою України. Це закріплено статтею 10 Конституції України, прийнятої 28 червня 1996 року. Конституція також визначає, що держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя та гарантує вільний розвиток, використання і захист мов національних меншин.

Українська мова належить до слов'янських мов і використовує кириличну систему письма. Сучасний український алфавіт має 33 літери. Серед його особливостей літери І, Є та Ї, характерні для української абетки.

Особливістю української граматики є сім відмінків іменників, серед яких кличний. Саме кличний відмінок використовується для безпосереднього звертання: мамо, друже, Україно. Міністерство освіти і науки України окремо наголошує на специфіці кличного відмінка як форми звертання.

Українська мова за межами України

Українське слово живе не лише в Україні. Українські громади протягом століть формувалися в різних країнах, а разом із ними зберігалися мова, пісня, традиції, література та культурна пам'ять. Особливе місце в цій історії посідає Румунія. Українська спільнота є однією з офіційно визнаних національних меншин країни. За даними перепису населення та житла Румунії 2021 року, українцями себе назвали близько 45,8 тисячі жителів, вони сконцентровані в Арадському, Бігорському, Ботошанському, Галацькому, Каран-Северніському, Клузькому, Мараму-

реському, Сату-Марському, Сучавському, Тіміському, Тульчанському та Ясському повітах, а також у Бухаресті.

Українська також налічується серед мов, які використовуються в системі освіти Румунії, тобто серед тих, якими може здійснюватися навчання, а також які можуть вивчатися як рідна мова в школах із румунською або іншою мовою викладання. Для школярів існують також Національна олімпіада з української мови та літератури і Конкурс з історії та традицій українців Румунії. Їх проведення передбачене чинними правилами Міністерства освіти Румунії.

За даними перепису 2021 року, українську як рідну мову в Румунії задекларували понад 40 тисяч людей. Для українців Румунії мова є не тільки навчальним предметом, вона передається в родині, звучить у культурних заходах, церковному житті, піснях і літературі. У навчальних програмах для української меншини представлені твори Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка, Марка Вовчка та українських авторів із різних регіонів Румунії.

У Румунії також офіційно відзначають День української мови. Румунський парламент у 2018 році ухвалив закон, яким 9 листопада проголошено Днем української мови в Румунії. Ініціатором законодавчої ініціативи став голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький. Відтоді 9 листопада СУР щороку проводить культурні, освітні та наукові заходи, присвячені українській мові, літературі, історії та традиціям українців Румунії.

Цікаві факти про українську мову

- Українська мова найбільш споріднена з білоруською (84% спільної лексики), польською (70%) та сербською (68%);
- На відміну від решти східнослов'янських мов, українські іменники мають 7 відмінків, включаючи кличний, який також існує в латинській, грецькій та санскритській граматиці;
- Українська абетка має літери І, Є та Ї, які вирізняють її серед інших кирилических алфавітів;
- Сучасна українська мова має близько 256 тисяч слів;
- В українській мові найбільша кількість слів починається на літеру «П». Найменш уживаною літерою українського алфавіту є літера «Ф»;
- У 448 році н.е. візантійський історик Пріск Панійський записав українські слова «мед» і «страва», перебуваючи на території сучасної України;
- Відповідно до видання «Короткий словник синонімів української мови», в якому розроблено 4279 синонімічних рядів, найбільшу кількість синонімів має слово «бити» – 45 синонімів;
- Назви всіх дитинчат тварин в українській мові відносяться до середнього роду;

(Закінчення на 12 стор.)

Василь КАПТАРУ

За матеріалами з відкритих джерел

До 80-річчя від дня народження Івана Ковача (1946–2023) та 60-річчя його поетичного дебюту (1966)

**Іван Ковач: слово,
яке залишилося з нами**

29 серпня 1946 року в селі Копашиль Караїш-Северінського повіту народився Іван Ковач, якому судилося стати однією з найпомітніших постатей українського літературного й громадського життя Румунії. Поет, прозаїк, журналіст, редактор, педагог, громадський діяч і політик, він упродовж десятиліть працював для українського слова, освіти та збереження національної ідентичності.

Перші шкільні роки Іван Ковач провів у рідному Копашилі. Середню освіту здобув у Сігету-Мармаціей, де познайомився з багатьма ровесниками та колегами-українцями з Буковини, Марамоурищини й Добруджі. Це середовище відіграло важливу роль у формуванні його української національної свідомості та становленні як майбутнього громадського і культурного діяча. Вищу освіту Іван Ковач здобув на українському відділенні факультету іноземних мов Бухарестського університету.

Його літературний дебют відбувся 1966 року на сторінках бухарестського часопису «Новий вік», який після 1990 року виходить під назвою «Вільне слово». Відтоді Іван Ковач понад пів століття залишався в українському літературному процесі Румунії, послідовно утверджуючи право української культури на сучасне, самобутнє і незалежне звучання.

Степан Ткачук, наголошуючи на неповторності творчого світобачення Івана Ковача та його внеску в українську поезію Румунії, зазначав: «Іван Ковач – перший шокуючий новатор у молодій нашій українській поезії з Румунії і, таким чином, він став одним з маєстатів нашого поетичного феномену своїм оригінальним та ненаслідувальним світобаченням, світовідчуженням і світосприйманням, естетичним ставленням до художніх прийомів і сміливістю поетичних знахідок. Іван Ковач, мовляв, виринув на нашій літературній ниві, як весняний водограй серед самого Божественного Саду поезії, в якому "Накувала зозуля розтуленурану, / Бо на мості стояла дівчина німа..."»

Особливе місце в його творчості посідає поезія. Вихід першої збірки «Поезії» 1972 року став помітною подією для української літератури Румунії. Іван Ковач приніс у неї нову образність, сміливі метафори, несподівані асоціації та сучасне бачення світу. Саме тому дослідники говорили про його творчість як про своєрідний перелом у роз-

витку української поезії Румунії – перехід від провінційно-консервативної традиції до модерної поетики.

Як зазначав Євген Мигайчук, поява цієї збірки була наче вибухом «сміливих, незвичайних нових метафор» та «несподіваних асоціацій між словами», що зрушив творчу енергію цілої генерації поетів.

Богдан Бойчук називав метафору найсильнішим і найавтентичнішим засобом поезії Івана Ковача, відзначаючи її багату асоціативність. Степан Ткачук свого часу назвав його «поетом-оркестром, поетом-тайфуном, поетом-симфонією», а його появу в українській літературі Румунії порівнював із появою Івана Драча в українській поезії.

За роки творчої праці Іван Ковач видав низку поетичних і прозових книг. Серед них – «Поезії» (1972), «Явір, що в полі одинокий» (1974), «Рівнодення» (1975), «Чуга» (1977), «Зав'язь» (1978), «Диво» (1981), «Життя без ком» (1985), «Остаточні світанки» (1988), «Заборговані ранки», «Гліссандо», «Право на сум», «Оранжева балада та інші нове-

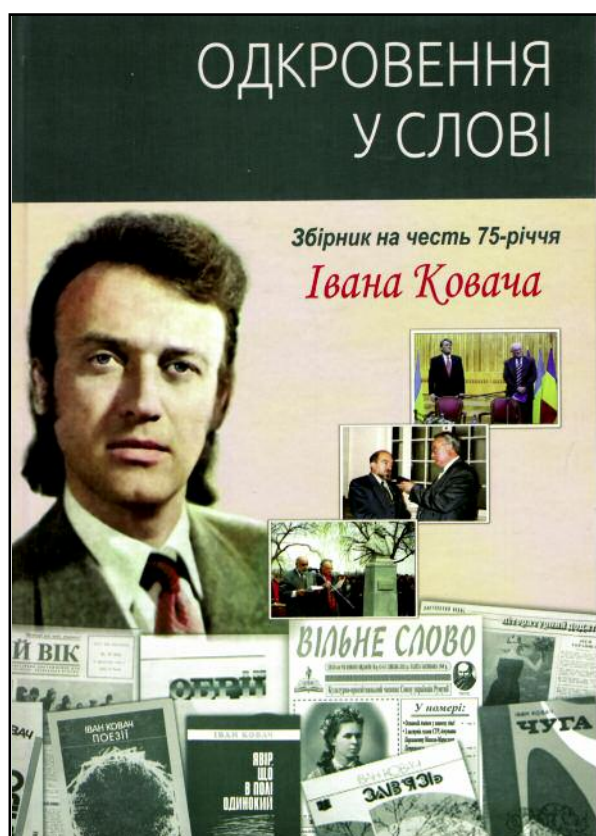
манахах, а також у періодиці України, Німеччини, Югославії та інших країн. Окремі твори були перекладені румунською мовою. Творчість письменника привернула увагу літературознавців за межами Румунії. Про нього, зокрема, йшлося в дослідженні «Українська поезія Нової Хвилі», опублікованому 1983 року англійською мовою у відомому журналі Угорської академії наук «Acta Litteraria».

Літературний доробок Івана Ковача був відзначений високими професійними нагородами. За повість «Чуга» він отримав премію Спілки письменників Румунії 1977 року, а за збірку «Життя без ком» – премію цієї ж спілки 1985 року. У 2006 році премію Спілки письменників Румунії було присуджено також за книгу «Оранжева балада та інші новели». 2016 року Іван Ковач став лауреатом премії імені Юрія Федьковича, а 2021 року – премії імені Ольги Кобилянської в Чернівцях.

Однак його внесок у життя української громади Румунії далеко не обмежувався літературою. Іван Ковач був одним із засновників Союзу українців Румунії. У переломні роки він активно відстоював існування української преси. Ще до революції захищав єдину україномовну газету Румунії «Новий вік», а після 1989 року доклав значних зусиль до збереження її наступника – часопису «Вільне слово».

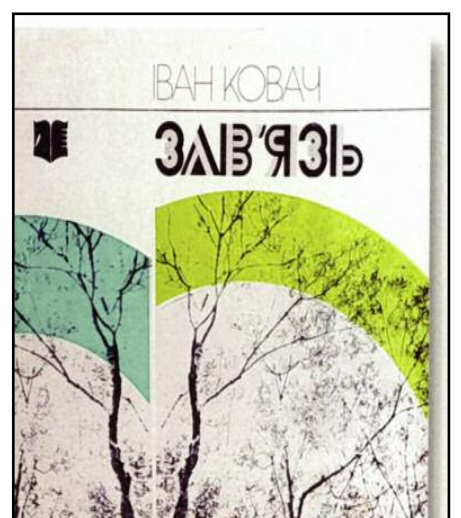
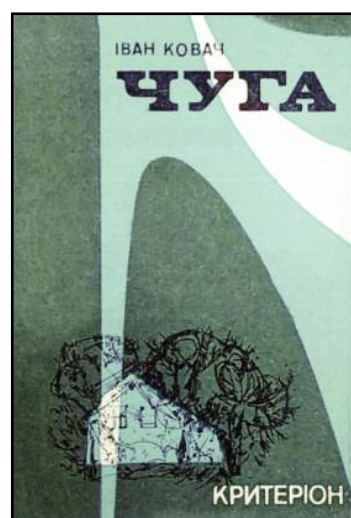
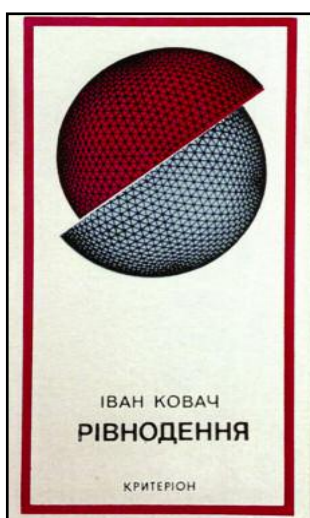
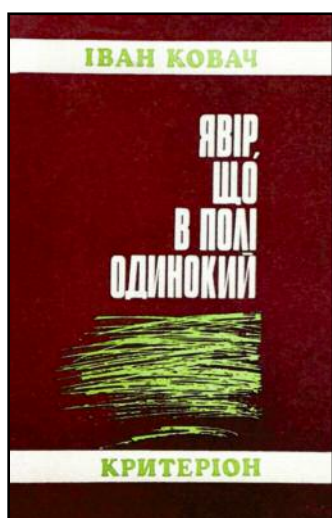
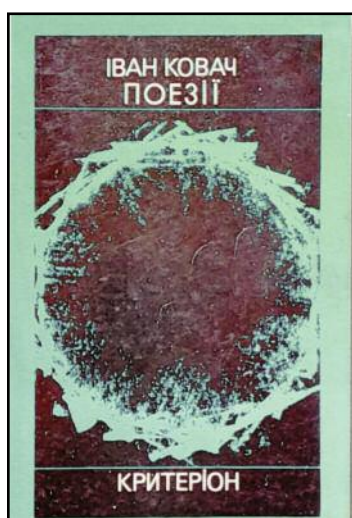
(Продовження на 7 стор.)

Редакція газети
«ВІЛЬНЕ СЛОВО»

ли», «Потойбіч рубінових небес», «Сміються, плачуть солов'ї...» та інші видання.

Його твори друкувалися в українських і румунських виданнях, літературних антологіях та аль-

До 80-річчя від дня народження Івана Ковача (1946–2023) та 60-річчя його поетичного дебюту (1966)

(Закінчення. Початок на 6 стор.)

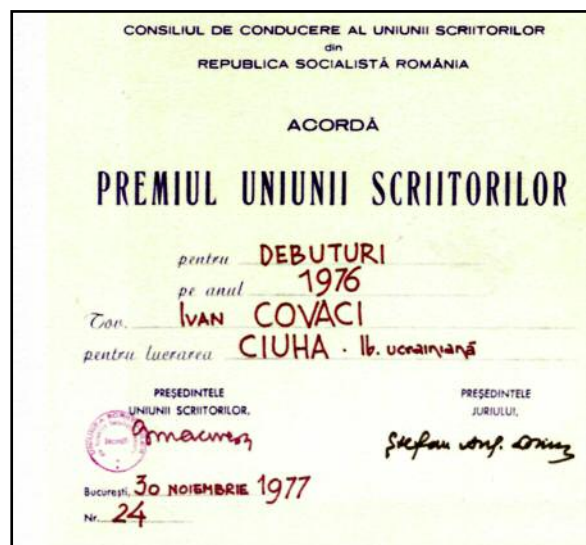
Він очолював «Вільне слово» як головний редактор, а раніше протягом десяти років завідував відділенням «Нового віку» та його літературним додатком. Понад двадцять років очолював Бухарестську українську літературну студію при Спілці письменників Румунії, редагував книги, писав передмови до українських видань, підтримував молодих авторів і сприяв розвитку українського літературного життя.

Важливою частиною його діяльності була освіта. Протягом 14 років Іван Ковач працював генеральним інспектором і радником Міністерства освіти та досліджень Румунії з питань освіти українською та іншими слов'янськими мовами. Його внесок у розвиток українського шкільництва в Румунії був відзначений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України та Золотою медаллю Товариства «Україна-Світ».

Він був також журналістом-міжнародником: упродовж десяти років працював кореспондентом у Румунії Радіо Свобода, Українського національного інформаційного агентства «Укрінформ» та Національної суспільної телерадіокомпанії України.

Його ім'я увійшло і до авторитетних літературних довідників та енциклопедичних видань. Бібліографічні відомості про Івана Ковача були включені до «Словника сучасних румунських письменників» (1977), «Української літературної енциклопедії» (1990) та інших українських і румунських видань.

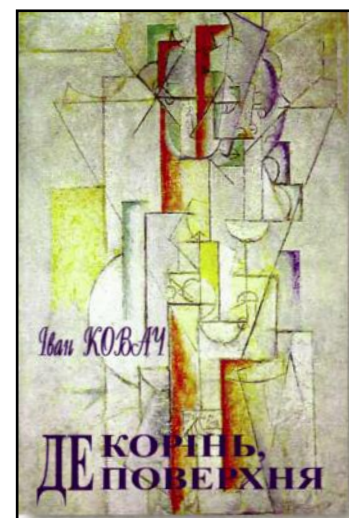
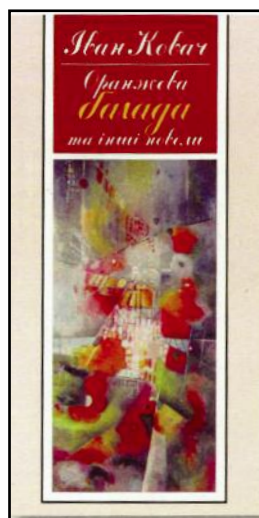
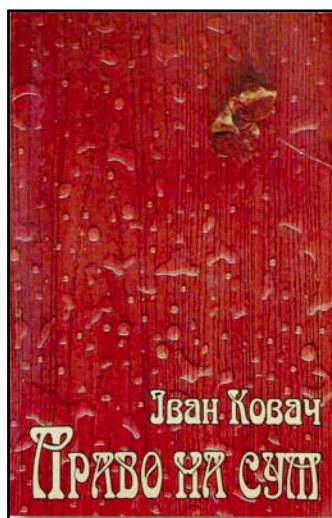
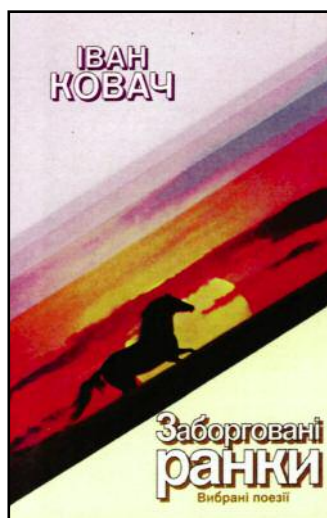
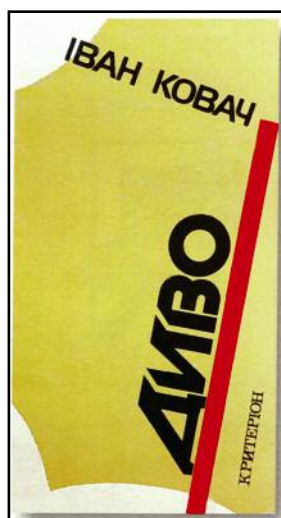
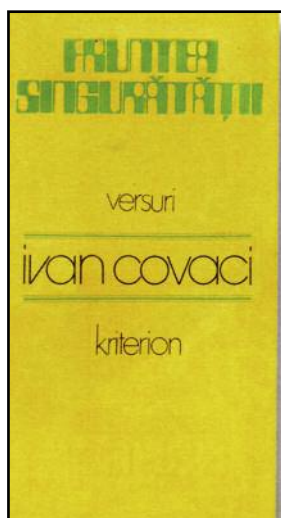
У 2021 році, до 75-річчя Івана Ковача, побачив світ збірник «Одкровення в слові», присвячений його творчості та постаті. Упорядником, редактором і автором передмови видання став Володимир Антофійчук. Сам факт появи такого видання став свідченням того, наскільки вагомим був творчий і громадський шлях письменника.

26 липня 2023 р. Іван Ковач відійшов у вічність. Він належав до покоління, яке в непрості для українського слова часи не дозволило йому замовкнути. Писав, редагував, видавав, навчав, захищав українську пресу та освіту, працював для того, щоб українська культура в Румунії не залишалася лише пам'яттю про минуле, а продовжувала жити й розвиватися.

Його літературна спадщина – це не тільки книги, премії та публікації. Це передусім особливий голос, який свого часу змінив українську поезію Румунії, а його громадська діяльність стала частиною історії української спільноти.

Пам'ять про Івана Ковача залишається живою там, де звучить українське слово, де діють українські школи, виходить українська преса і де нові покоління відкривають для себе літературу та культуру своїх предків. Його життя було тісно пов'язане з цими справами, а тому його ім'я назавжди залишиться частиною історії українців Румунії.

ТРАДИЦІЇ, ШО ЄДНАЮТЬ КРАЇНИ ТА ПОКОЛІННЯ: СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА ГАСТРОНОМІЇ У КРИЧУНОВІ

в Кричунові, створюють простір для утвердження культурної самобутності й зміцнення української ідентичності. Окрему подяку голова СУР висловив керівникам місцевих організацій у Кричунові, Тисі, Великому Бичкові та Лузі над Тисою за відданість справі й професіоналізм під час підготовки заходу, а також представникам Марамурської філії Союзу українців Румунії за постійну підтримку діяльності місцевих організацій.

Представники трьох країн – заради спільної культурної спадщини

Відкриття заходу супроводжувалося виконанням державних гімнів Румунії, України та Республіки Молдова, що підкреслило міжнародний характер зустрічі та її значення для розвитку культурного діалогу між трьома країнами. Міжнародна присутність засвідчила, що збереження української культури може бути основою для розвитку взаєморозуміння, обміну досвідом і зміцнення партнерських зв'язків між громадами.

Під час офіційної частини з промовами також виступили голова Марамурської філії СУР Мирослав Петрецький, заступниця голови СУР

мади Яблоана Глоденського району Республіки Молдова Ауреліу Бодян, інспекторка з питань української меншини при Марамурському повітовому шкільному інспектораті Ана-Аліна Гріжак та директорка педагогічного ліцею імені Тараса Шевченка в Сігету-Мармаціей Лукреція Семенюк.

До заходу долучилися також представники освітніх установ, місцевих організацій СУР та органів державної адміністрації. Серед них – директорка Кричунівської гімназійної школи Аліна Гаріні, директорка Русковської професійної школи Настака Осташ, директорка Полянської професійної школи Фіруца-Гусар Проданюк, голова місцевої організації СУР у Бістрі Лучія-Маріана Нан, голова місцевої організації у Великому Бичкові Ана Гера, голова місцевої організації в Тисі Дока Юркуц, а також місцеві радники від СУР Василь Гренюк, Іван Онча та Константин Маня Біліч.

Присутність освітян, представників місцевих організацій і державних установ засвідчила важливість спільних зусиль у збереженні культурної спадщини та передачі традицій наступним поколінням.

Українська кухня як пам'ять про рідний дім

Особливе місце в програмі посіли стенди з традиційними українськими стравами, які підготували членкині місцевих організацій СУР у Великому Бичкові, Кричунові, Лузі над Тисою та Тисі. Учасники свята мали нагоду скуштувати традиційні українські страви, приготовані за давніми родинними рецептами, які дбайливо передаються з покоління в покоління. Кулінарна частина заходу стала не лише демонстрацією багатства української кухні, а й нагодою пригадати автентичні смаки дитинства, родинні традиції та гостинність, притаманні українському народу. Через традиційні страви, успадковані від бабусь і дідусів, учасники ще раз відкрили для себе красу та різноманітність української гастрономічної культури.

Пісня і фольклор об'єднали учасників свята

Насиченою та різноманітною була й музично-танцювальна програма. Перед присутніми виступили колектив учнів гімназійної школи з Луга над Тисою, вокальний ансамбль «Тисяночка» Буштинської школи мистецтв під керівництвом Олени Вейгеш, а також Іван Мисинчук, соліст гурту «Край» Рахівського будинку культури. Свої виступи представили вокальний гурт із Верхньої Рівни, етнофольклорний ансамбль «Яблунева гілочка» із села Яблоана Глоденського району Республіки Молдова та фольклорно-етнографічний колектив Ясінянської школи мистецтв.

(Продовження на 9 стор.)

20 вересня 2026 року в Кричунові Марамурського повіту відбувся культурний захід «Зустріч із синами села та кулінарні традиції українців», організований Марамурською філією Союзу українців Румунії спільно з місцевими організаціями СУР у Лузі над Тисою, Великому Бичкові, Кричунові та Тисі. Свято стало нагодою вшанувати українську культурну спадщину, відродити традиції та зміцнити зв'язки між громадами по обидва береги Тиси та Прута.

Захід, що проходив у приміщенні місцевої організації СУР у Кричунові, об'єднав членів української громади, представників місцевих органів влади й навчальних закладів, культурних діячів, гостей та друзів з Румунії, України й Республіки Молдова. Його головною метою було збереження та популяризація української національної ідентичності через народну пісню, танець, традиційний одяг, звичаї та гастрономічну спадщину.

Культура, що єднає українців з різних країн

Участь у заході взяв депутат і голова Союзу українців Румунії Микола-Мирослав Петрецький. У своєму виступі він висловив вдячність організаторам і всім присутнім, наголосивши на важливості збереження української мови, культури, звичаїв і традицій, особливо в невеликих населених пунктах. За його словами, особливу роль у цій справі відіграє молоде покоління, яке переймає культурну спадщину своїх предків і продовжує справу попередніх поколінь, докладаючи зусиль для збереження української мови та національної ідентичності. «Люди можуть відновити економіку, інфраструктуру та інші сфери суспільного життя, але мову, якщо її забуто, відновити так само неможливо», – наголосив голова СУР, підкреслюючи особливу відповідальність громади за збереження рідної мови. Микола-Мирослав Петрецький також зазначив, що Румунія визнана прикладом передової практики у сфері забезпечення прав національних меншин. Водночас важливо належно використовувати наявні можливості для розвитку мови, культури та традицій. Саме такі зустрічі, як свято

та голова місцевої організації СУР у Лузі над Тисою Анна Самбор, голова Департаменту культури, національних меншин та віросповідань при Івано-Франківській обласній державній адміністрації Мирослава Корнелюк, голова гро-

«Усмішка української дитини»: осінній табір, що об'єднує школярів української спільноти

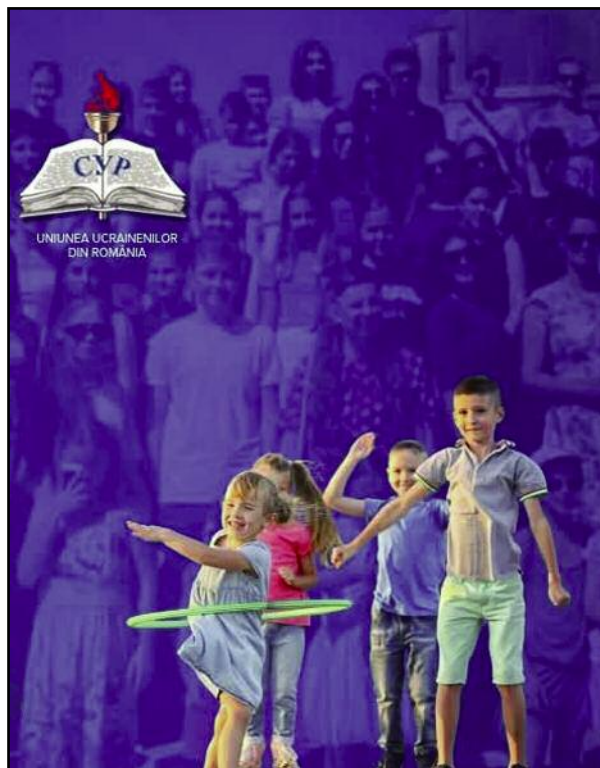
Союз українців Румунії продовжує розширювати можливості для навчання, спілкування та всебічного розвитку дітей української громади. Черговим кроком у цьому напрямі стане табір «Усмішка української дитини», який відбудеться 26-29 жовтня 2026 року в курортному містечку Беїле-Фелікс Бігорського повіту та об'єднає 300 школярів із восьми повітів Румунії.

Учасниками проєкту стануть діти з Арадського, Ботошанського, Караш-Северінського, Марамуреського, Сату-Марського, Сучавського, Тімішського та Тульчанського повітів. Захід проходитиме в готелі «Муреш» у партнерстві з повітовими шкільними інспекторатами Ботошані, Марамуреша, Тіміша та Сучави.

Програма табору поєднає відпочинок, пізнання та спілкування. На школярів чекають екскурсія до зоопарку в Орадї, відвідування фортеці Ораді, прогулянки історичним центром міста та розважальні заходи в басейні з термальною водою. Такі зустрічі дають дітям змогу знайомитися з ровесниками з інших регіонів, розвивати навички співпраці та здобувати новий досвід поза межами звичного шкільного середовища.

Організація осіннього табору продовжує досвід літніх програм СУР для українських школярів. Їхня мета полягає не лише в забезпеченні змістов-

ного дозвілля, а й у створенні середовища, де діти можуть практикувати українську мову, відкривати власні здібності та відчувати зв'язок із національною культурою.

Підтримка молодого покоління є одним із важливих напрямів діяльності Союзу українців Румунії. Поряд із дитячими таборами організація розвиває мовні групи в школах, проводить літні творчі майстерні, підтримує олімпіади з української мови та літератури, конкурси декламації й освітні екскурсії. Зокрема, улітку 2026 року проєкт «Літня майстерня СУР» охопив 692 учнів, а традиційний Літній міжнародний табір зібрав на курорті Юпітер понад 350 українських школярів, в тому числі з України та Республіки Молдова.

Ці ініціативи доповнюють одна одну, створюючи для дітей різного віку можливості для навчання, творчості та міжрегіонального спілкування. Важливу роль в їх реалізації відіграє співпраця СУР з освітніми установами та педагогами, яка допомагає поєднувати громадську діяльність із потребами шкільної освіти.

Табір «Усмішка української дитини» покликаний продовжити цю роботу, об'єднавши школярів у просторі дружби, пізнання та взаємної підтримки. Цей новий проєкт – не лише вияв турботи про дітей, а й важлива інвестиція в майбутнє української громади Румунії, збереження рідної мови та культурної спадщини, виховання покоління, яке впевнено розвиватиметься в багатокультурному суспільстві.

www.uur.ro

ТРАДИЦІЇ, ЩО ЄДНАЮТЬ КРАЇНИ ТА ПОКОЛІННЯ: СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА ГАСТРОНОМІЇ У КРИЧУНОВІ

(Закінчення. Поч. на 8 стор.)

Глядачі також мали нагоду насолодитися виступами вокального гурту «Голос полонини» з Полян, солістки Тетяни Бойчук з Івано-Франківська, ансамблю «Червона Калина» Сучавської філії СУР та гурту «Молоді гуцули» з Вишівської Долини. У концертній програмі взяли участь також Георгій Албічук із Коштиля, Георгій Семенюк із Верхньої Рівни та Микола Гріжак.

Різноманіття колективів і виконавців з Румунії, України та Республіки Молдова продемонструвало багатство українського фольклору, красу народної пісні та важливу роль культурних ініціатив у збереженні й передачі традицій наступним поколінням.

Спільні традиції – основа майбутнього

Звертаючись до учасників зустрічі, Микола Мирослав Петрецький наголосив, що підтримка

культурних ініціатив є одним із важливих напрямів діяльності Союзу українців Румунії. Вона охоплює не лише збереження національної спадщини, а й розвиток двосторонніх і тристоронніх відносин, обмін досвідом та підтримку європейського курсу України й Республіки Молдова. Голова СУР подякував гостям і друзям з України та Республіки Молдова за співпрацю, підкресливши, що в Румунії вони мають надійних сусідів, партнерів і друзів, готових зустрічати їх із теплотою та гостинністю. Наостанок Микола-Мирослав Петрецький висловив сподівання, що в майбутньому буде реалізовано ще більше подібних ініціатив, які об'єд-

нуватимуть українців, сприятимуть збереженню національної ідентичності та нагадуватимуть про важливість спільних коренів, традицій і взаємної підтримки.

За матеріалами СУР (www.uur.ro)

Від діалогу до дій: СУР підтримує розвиток транскордонної співпраці

7 жовтня 2026 року в селі Хижа Закарпатської області відбулася двостороння робоча зустріч представників української та румунської сторін, присвячена відновленню роботи пункту пропуску «Хижа - Тарна-Маре». У центрі уваги були узгодження інфраструктурних рішень, визначення місця з'єднання доріг з обох боків кордону та подальші кроки, необхідні для реалізації проєкту.

У зустрічі взяли участь голова Сату-Марської повітової ради Чоба Патакі, голова Закарпатської обласної державної адміністрації Мирослав Білецький, генеральний секретар Союзу українців Румунії Ірина Люба Горват, голова громади Тарна-Маре Моніка Собіус, представники місцевої влади, митної та прикордонної служб, а також установ, відповідальних за розвиток інфраструктури.

Одним із конкретних результатів переговорів стало визначення точки, де мають з'єднатися дороги з українського та румунського боків. Це важливий крок до практичної реалізації проєкту, який передбачає не лише відновлення прикордонного сполучення, а й створення додаткових можливостей для економічного та соціального розвитку прилеглих територій.

«Ми зробили перший конкретний крок до відкриття пункту пропуску «Хижа - Тарна-Маре», – наголосив Чоба Патакі, підкресливши, що новий перехід має сприяти розвитку прикордонних громад і зменшенню навантаження на вже наявні пункти пропуску. За його словами, мета сторін – якнайшвидше довести проєкт до реалізації.

«Найважливіше, що маємо підтримку від держави та зацікавленість партнерів реалізувати проєкт у найкоротші терміни. Початок покладено», – наголосив голова Закарпатської ОВА Мирослав Білецький.

Відповідно до обговорюваних планів, пункт пропуску має працювати в денний час – із 8:00 до 20:00. Проєкт угоди між урядами України та Румунії передбачає дві смуги для пішоходів і чотири для легкових автомобілів. Також розглядається можливість пропуску автобусів.

На українській стороні заплановано капітальний ремонт наявної адміністративної будівлі, облаштування приміщення для огляду транспортних засобів, чотирьох смуг руху та тимчасової інфраструктури для роботи митників і прикордонників. Сторони також обговорили підготовку й узгодження необхідної документації, режим функціонування переходу та координацію подальших дій відповідальних установ.

Очікується, що відкриття пункту пропуску полегшить пересування людей, сприятиме контактам між мешканцями сусідніх територій, розширить можливості для місцевого підприємництва та активізує співпрацю між Сату-Марським повітом і Закарпатською областю.

Цей проєкт є частиною ширшого процесу зміцнення українсько-румунських відносин. Його реалізація пов'язана з домовленостями, досягнутими

в межах зустрічі «Карпатська вісімка» в Буковелі, та потребує подальшої скоординованої роботи органів влади й профільних служб обох держав.

Особливе місце в цьому процесі посідає Союз українців Румунії, який не лише відстоює інтереси української громади, а й активно сприяє налагодженню контактів між людьми й установами по обидва боки кордону.

Участь генерального секретаря СУР Ірини-Люби Горват у зустрічі засвідчує залученість організації до діалогу, спрямованого на розвиток прикордонних територій і зміцнення добросусідства. Завдяки зв'язкам з українською громадою Румунії та співпраці з місцевими партнерами СУР може виконувати важливу посередницьку функцію, допомагаючи поєднувати інтереси громад і підтримувати взаєморозуміння між сторонами.

Транскордонна співпраця не обмежується дорогами та пунктами пропуску. Вона охоплює освітні, культурні, соціальні й економічні зв'язки, які формують довготривалі відносини між сусідніми регіонами. Для української громади Румунії такі контакти мають особливе значення, адже дають змогу підтримувати зв'язок з Україною, розвивати культурний обмін і зміцнювати партнерство між місцевими громадами.

Для мешканців прикордоння цей проєкт означає перспективу зручнішого сполучення та нових можливостей для співпраці. А для Союзу українців Румунії – ще одну нагоду виконувати свою важливу місію: бути мостом між Румунією та Україною, підтримувати добросусідство й сприяти розвитку громад, які, попри державний кордон, мають спільні інтереси та прагнення до майбутнього в атмосфері партнерства й взаємної поваги.

Василь КАПТАРУ

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА НА СВЯТІ РІЗНОМАНІТТЯ MULTICULTIM-2026

Тімішоара знову стала місцем зустрічі культур, мов і традицій. XIV Фестиваль етнічних спільнот «MulticulTim» об'єднав представників української, болгарської, сербської, чеської, угорської, німецької та ромської громад Тіміського повіту. Кожна з них привнесла у свято власні барви, музику, народне вбрання й мистецькі надбання, перетворивши міський простір на справжню сцену культурного розмаїття.

Участь українських представників стала нагодою не лише продемонструвати багатство національної культури, а й засвідчити активну присутність української громади в культурному житті регіону. Голова Тіміської філії СУР Марія Сабо-Кондрей наголосила на важливості середовища, в якому кожна етнічна спільнота має можливість зберігати й популяризувати свою мову, традиції та культурну спадщину. За її словами, повага до культурного різноманіття є важливою передумовою суспільної єдності, а такі фестивалі допомагають людям краще пізнавати одне одного, зміцнювати взаєморозуміння та будувати добросусідські відносини.

Одним із найяскравіших моментів свята став традиційний парад народного вбрання. Його учасники пройшли центральними площами Тімішоари, а національні костюми, кольори й орнаменти стали живим свідченням багатства культур, які співіснують у Тіміському повіті. Перед початком мистецької програми представники громад привітали присутніх рідними мовами та подякували організа-

торам за можливість спільно відзначити культурне розмаїття регіону.

Українську громаду на сцені представив ансамбль «Золоті друзі», під керівництвом вчительки та хореографіні Аліни Перчі. Він подарував глядачам українські танці та познайомив їх із традиціями народного мистецтва. Яскраві виступи, традиційне

вбрання й танцювальна енергія колективу передали красу української культури та викликали зацікавлення публіки.

Особливим музичним акцентом став виступ юної Дарії Біліч зі Штюки, яка виконала твір на скрипці. Її участь доповнила українську мистецьку програму

й засвідчила, що збереження культурної спадщини відбувається не лише через народні традиції, а й завдяки таланту молодого покоління.

Важливою складовою участі Тіміської філії СУР стала й робота з дітьми. У межах фестивалю представниці організації провели творчу майстерню для вихованців Центру соціальних послуг «Кунц» у Тімішоарі. Під керівництвом Надії Кирилюк з України діти знайомилися з елементами української культури, виготовляючи традиційні віночки та декоративні магніти.

Майстерня перетворилася на простір творчості, відкриттів і безпосереднього знайомства з українськими звичаями. Діти із захопленням працювали над власними виробами, а наприкінці заходу кожен учасник забрав додому створену власноруч пам'ятку. Така ініціатива дала змогу не лише розширити дитячі творчі навички, а й передати частинку української культурної спадщини тим, хто, можливо, вперше познайомився з нею через практичну діяльність.

Фестиваль «MulticulTim», організований мерією Тімішоари у співпраці з представниками етнічних спільнот Тіміського повіту, вкотре продемонстрував, що культурне різноманіття є невід'ємною частиною життя регіону. Для Тіміської філії СУР участь у цьому святі стала можливістю об'єднати мистецькі виступи, громадську діяльність і культурно-освітню роботу.

www.uur.ro

Україна на порядку денному президента Румунії під час 81-ої ГА ООН

Президент Нікушор Дан очолив делегацію Румунії на 81-й сесії Генеральної Асамблеї ООН, що відбулася в Нью-Йорку. 23 вересня глава держави виступив із національною промовою на пленарному засіданні, в якій торкнувся питань реформи організації та внеску Румунії у підтримку миру та міжнародної безпеки.

У своєму виступі Нікушор Дан підкреслив роль Румунії у зміцненні європейської безпеки та стійкості, а також підтвердив важливість дотримання принципів Статуту ООН, прав людини, верховенства права та демократії. Водночас президент представив стратегічні та економічні переваги країни, розвиток енергетичних ресурсів та інфраструктури, а також позицію Румунії як регіонального хабу для торгівлі, енергетики та транспорту.

Важливий розділ виступу був присвячений безпеці в Чорноморському регіоні та боротьбі з гібридними загрозами. Глава держави говорив про необхідність міжнародної співпраці та про роль Румунії у запобіганні конфліктам, посередництві та підтримці миру.

Румунія поруч з Україною

Щодо війни в Україні, президент підтвердив підтримку Румунією сусідньої держави та українського народу, наголосивши на прямому впливі конфлікту на безпеку Румунії та всього регіону.

«Ми перебуваємо на п'ятому році незаконної, невиправданої та неспровокованої повномасштабної війни, яку Росія веде проти України. Росія є постійним членом Ради Безпеки ООН – структури, на яку міжнародна спільнота поклала особливу відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки. Водночас Росія свідомо відмовилася від виконання свого основного обов'язку та продовжує переслідувати ревізійні цілі.

Як держава-член ЄС, що має найдовший сухопутний кордон з Україною, Румунія безпосередньо відчула наслідки цієї війни, зокрема через неодноразові порушення свого повітряного простору. Кілька місяців тому безпілотник упав на житловий будинок на румунській території, поранивши людей та завдавши ма-

теріальної шкоди. Це був лише один із численних епізодів у безперервній серії подібних інцидентів.

Я вже говорив про це раніше і хочу повторити ще раз: Румунія підтримуватиме Україну

України. У відповідь на російські удари по портах і зерновій інфраструктурі, які порушили глобальні ланцюги постачання продовольства та поглибили продовольчу нестабільність для мільйонів людей, Румунія узгодила з Україною транзит зерна через свою територію залізничним та водним транспортом. У відповідь на порушення свободи судноплавства в Чорному морі Румунія разом із Болгарією та Туреччиною бере участь в Оперативній групі з протимінних заходів у Чорному морі. Завдяки місіям із виявлення та знешкодження мін, а також захисту критичної підводної інфраструктури ця ініціатива сприяє забезпеченню свободи судноплавства та енергетичної безпеки регіону. Для підвищення безпеки в Чорноморському регіоні Румунія також приділяє особливу увагу стратегічному підходу Європейського Союзу. Спільно з Болгарією ми створюємо центр морської безпеки, покликаний посилити спроможність оцінювати ситуацію на місцях.»

Глава румунської держави заявив, що у відповідь на порушення енергопостачання в регіоні Румунія розширила енергетичні міжсистемні з'єднання з Україною та Республікою Молдова.

«Румунія й надалі підтримуватиме стійкість свого сусіда, Республіки Молдова, яка є другою країною, що найбільше постраждала від цієї війни. Молдова стикається з наслідками економічного шоку, спричиненого російською агресією, а також із тривалою гібридною кампанією, що включає поширення дезінформації, використання енергетичного тиску та спроби дестабілізації демократичних інституцій.

Румунія є рішучим прихильником Республіки Молдова у протистоянні цим викликам. Вона також залишається найпослідовнішим прихильником Республіки Молдова в Європейському Союзі, ділячись із нею власним досвідом європейської інтеграції та надаючи політичну, технічну й дипломатичну підтримку на шляху до реалізації її європейського курсу.»

Нікушор Дан також зазначив, що загроза з боку Російської Федерації не обмежується лише Україною.

«Європа є мішенню гібридної війни, яка включає кібератаки, кампанії дезінформації, саботаж і порушення роботи

критичної інфраструктури з метою підірвати довіру громадян до демократичних інституцій та послабити підтримку України. Ми маємо протидіяти російській загрозі, і, на жаль, зробити це можна лише шляхом збільшення військових витратів. Румунія підтримує збалансування військових витратів та цільовий показник у 5% ВВП, який цього року становить 3,7%».

(Закінчення на 14 стор.)

Василь КАПТАРУ
Всесвітня служба Радіо Румунія

та український народ, які здійснюють своє законне право на самооборону, стільки, скільки буде потрібно. Більше того, Румунія й надалі відповідально діятиме задля зміцнення безпеки та стабільності в нашому регіоні».

Нікушор Дан наголосив на внеску Румунії у підтримку українських біженців, забезпечення транзиту українського зерна, а також зміцнення співпраці у сферах енергетичної безпеки та судноплавства в Чорному морі.

«Ми надали допомогу біженцям з

Українські слова в румунській мові та румунські – в українській

Українська та румунська мови століттями перебували у тісному контакті. Прикордонна торгівля, спільне життя населення Марамо-роцини, Буковини, Молдови та Добруджі, міграції й культурні зв'язки сприяли активному обміну словами.

Особливо помітним цей вплив став у лексичі, пов'язаній із сільським побутом, харчуванням, землеробством і тваринництвом. Частина слів перейшла з української до румунської, а інша частина здійснила шлях у протилежному напрямку.

Українські слова в румунській мові

Одним із найвідоміших прикладів вважають слово *horincă*. У румунській мові ним називають міцний традиційний алкогольний напій. Його пов'язують з українським словом *горілка*. Обидва слова походять від слов'янського кореня, пов'язаного зі значенням «горіти» або «палити», що також може асоціюватися з процесом перегонки та відчуттям пекучості напою.

Ще одним словом, яке активно використовувалося в українсько-румунському прикордонному просторі, є *sucuruz*. Це регіональна назва кукурудзи, поширена насамперед у Трансильванії та Молдові. Слово пов'язують з українською назвою кукурудза.

Серед регіоналізмів Молдови та Буковини можна зустріти слово *hulub*, тобто «голуб». Воно співвідноситься з українським словом *голуб*.

Помітний слід українська мова залишила й у назвах продуктів та рослин. Наприклад, румунське *hrîșcă*, назва гречки, пов'язане з українським словом *гречка*.

Слово *barabulă*, яке в окремих регіонах Румунії означає «картопля», також пов'язують з українською назвою *бараболя*. Такий варіант особливо характерний для територій, де українське та ру-

мунське населення тривалий час жило поруч.

До цієї ж групи належить *rovidlă*, регіональна назва сливового повидла або густого фруктового варення. Воно співвідноситься з українським словом *повидло*.

Український побутовий вплив можна простежити і в слові *polonic*. У румунській мові так називають велику ложку для наливання супу. Його пов'язують з українським словом *полоник*.

Ще одним прикладом є *hrîb*, назва їстівного лісового гриба. Це слово співвідноситься з українським *гриб*.

Від продуктів до побуту

Більшість таких запозичень з'являлася не в академічному середовищі, а в повсякденному житті. Люди обмінювалися не лише товарами, а й назвами страв, рослин, предметів господарства та тварин.

Саме тому українські слова в румунській мові особливо часто трапляються в регіональних говорах. Буковина та Молдова стали своєрідною мовною контактною зоною, де слово могло переходити з однієї мови в іншу разом із предметом або традицією, яку воно називало.

Румунські слова в українській мові

Мовний обмін, однак, ніколи не був одностороннім. Українська мова також запозичила низку слів із румунської, передусім пов'язаних із життям у Карпатах, вівчарством і традиційним сільським побутом.

Одним із найвідоміших прикладів є *бринза*. В українській мові це слово стало назвою традиційного овечого або іншого солоного сиру. Воно пов'язане з румунським словом *brânză*.

Іншим добре відомим словом є *мамаліга*. Українська назва традиційної кукурудзяної страви походить від румунського *mămăligă*. Разом зі словом в український культурний простір увійшла і сама страва, яка особливо поширилася в регіонах, що мали тісні контакти з румунським населенням.

До запозичень, пов'язаних із тваринництвом, належить слово *цап*, яке співвідносять із румунським *țap*.

Мова як слід спільної історії

Взаємні запозичення між українською та румунською мовами показують, наскільки тісними були контакти між народами. Ці слова зберігають пам'ять про спільні торгові шляхи, прикордонні поселення, традиції землеробства та вівчарства.

Українська мова передавала румунській назви продуктів, рослин і предметів побуту, а румунська залишила свій слід в українській лексиці, пов'язаній насамперед із карпатським господарством і традиційною кухнею.

Сьогодні такі слова можуть здаватися цілком звичними, проте за кожним із них стоїть багатовікова історія мовного та культурного сусідства.

З відкритих джерел

Там, де звучить українське слово: 27 жовтня – День української писемності та мови

(Закінчення. Поч. на 5 стор.)

- Вірш «Заповіт» Тараса Шевченка перекладено на 150 мов світу, що свідчить про його міжнародне визнання;

- Найстарішою відомою з літературних джерел українською піснею вважається балада «Дунаю, Дунаю, чому смутен течеш?»;

- Українська мова має багато унікальних діалектів, кожен з яких має свої особливості. Збереження діалектів є важливою частиною культурної спадщини;

- Українська мова внесла до багатьох мов світу слова як «гопак», «козак», «степ», «бандура», «борщ». Також румунська мова запозичила українські слова «*hrîșcă*» (гречка), «*știucă*» (щука), «*horincă*» (горілка), «*hulub*» (голуб);

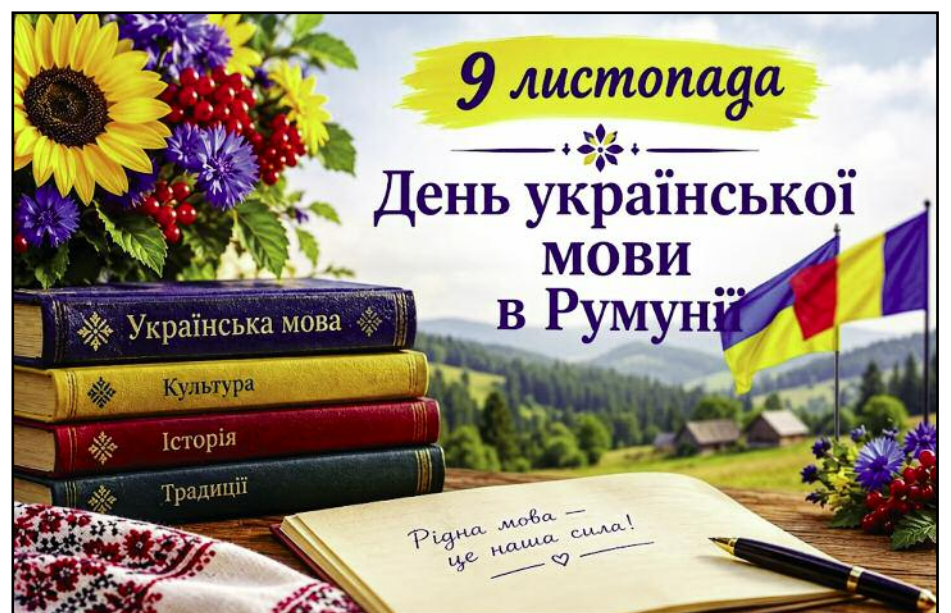
- Найчастіше використовувані слова в українській мові: іменник «рука», прикметник «великий», дієслово «бути» і займенник «він».

Українська мова є живим зв'язком між по-

коліннями, у якому зберігаються історія, культура, пам'ять і духовний досвід народу. Вона змі-

нюється разом із суспільством, збагачується новими словами й водночас береже те, що передавалося від покоління до покоління. Говорити українською, читати нею, навчати дітей і підтримувати її звучання в родині та громаді означає продовжувати цю багатовікову традицію. Особливо важливо це для українців, які живуть за межами України, адже рідна мова допомагає зберегти культурну

самобутність і відчуття єдності з українським народом.

КУЛЬТУРНА МОНОГРАФІЯ СЕЛА ВЕРХНЯ РІВНА

МИХАЙЛО НЕБИЛЯК – ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ РОМАНІСТ РУМУНІЇ

(Продовження з попереднього числа)

Молодий автор відразу звернув на себе увагу щирістю інтонації, ліризмом і тонким відчуттям художнього слова. Його рання поезія вирізнялася емоційною відкритістю, філософськими роздумами про людину, рідний край, кохання та відповідальність перед власним народом.

Першою книжкою письменника стала поетична збірка Криниці моїх очей, що побачила світ 1972 року у видавництві «Kriterion». Уже сама назва збірки засвідчувала образність мислення автора. Криниця в українській культурі є символом життя, пам'яті, духовної чистоти й безперервності поколінь. Саме ці мотиви визначають внутрішній світ його ранньої лірики, в якій особисті переживання нерозривно переплітаються з долею рідного народу, а любов до людини поєднується з любов'ю до землі, на якій вона живе.

Однак справжнім переломним моментом у розвитку української літератури Румунії став 1974 рік, коли побачив світ роман Лорана. Ця книга стала не лише творчим дебютом Михайла Небиляка як прозаїка, а й визначною подією для всієї української культури Румунії. Саме Лорана вважається першим оригінальним романом, написаним українською мовою й опублікованим у Румунії українським автором. Таким чином Михайло Небиляк увійшов в історію як перший український романіст Румунії. Високу художню вартість твору було належно оцінено літературною громадськістю, а письменник був удостоєний Премії Співки письменників Румунії.

Продовженням творчих пошуків письменника став роман Любов до ближнього, який побачив світ у 1978 році. Якщо Лорана засвідчила народження українського роману в Румунії, то другий прозовий твір Михайла Небиляка переконливо довів, що його автор не обмежується одним твором і продовжує активно розвиватися як прозаїк.

У 1987 році роман було перекладено румунською мовою Ліаною Іван-Гілею. Видання вийшло друком із передмовою відомого письменника Стеліана Груї, що стало ще одним свідченням зацікавлення творчістю українського автора з боку румунського літературного середовища. Переклад відкрив можливість ознайомитися з романом широкому колу румунських читачів і сприяв популяризації української літератури Румунії.

Попри успіх прозових творів, Михайло Небиляк ніколи не полишав поезії. Вона залишалася для нього особливою формою духовного самовираження, найтоншим способом передати внутрішній стан людини, її роздуми, сподівання й тривоги. У 1990 році вийшла друком збірка Неспокій весни, у якій особливо виразно звучать мотиви швидкоплинності часу, людської пам'яті, відповідальності перед майбутніми поколіннями та незгасної любові до рідної землі. Для поетичного світу Небиляка характерні ліризм, стримана емо-

ційність, символічність образів і прагнення до філософського осмислення життя.

На жаль, творчий шлях письменника обірвався надто рано. Наприкінці життя він підготував до друку роман Смуток великих снігів та поетичну збірку Nepermisele iubiri (Заборонені кохання). Ці книги мали стати новим етапом його творчої біографії, однак авторів не судилося побачити їх опублікованими. 20 лютого 2003 року Михайло Небиляк відійшов у вічність, залишивши після себе порівняно невеликий за обсягом, але винятково вагомий літературний спадок, який посідає почесне місце в історії української літератури Румунії.

Смерть письменника не стала завершенням його творчої присутності в культурному житті

української громади Румунії. Новий етап повернення творчості письменника до читача розпочався 2018 року, коли Союз українців Румунії перевидав два його романи. Того ж року побачила світ і поетична збірка Nepermisele iubiri, яку письменник не встиг

видати за життя. Книгу підготував до друку Екім Ванча, а художнє оформлення та ілюстрації виконав Михайло Гафія Трайста. Таким чином було завершено ще одну важливу справу – повернення читачам поетичної спадщини митця, яка багато років залишалася лише в рукописах.

Особливої ваги творчість Михайла Небиляка набула тоді, коли його проза вийшла за межі книжкової сторінки й зазвучала зі сцени. У 2023 році письменник, перекладач і драматург Михайло Гафія Трайста здійснив український переклад та драматизацію одного з фрагментів роману Лорана, створивши п'єсу Fântâna în flăcări (Палаюча криниця). Збереження авторського стилю, психологічної глибини образів та основної ідейної концепції роману дозволило перенести художній світ Небиляка на театральну сцену, відкривши його творчість новій аудиторії.

Саме тому ім'я Михайла Небиляка назавжди залишиться в історії української культури Румунії як ім'я першого українського романіста країни, талановитого поета, самотнього прозаїка й одного з тих митців, чия творчість стала духовним мостом між поколіннями українців Румунії. Його літературна спадщина і сьогодні є невід'ємною частиною культурної пам'яті української громади, а його книги продовжують засвідчувати невичерпну силу українського слова, яке, незалежно від державних кордонів, зберігає свою красу, людяність і духовну велич.

Твори

Криниці моїх очей, збірка поезій, видавництво Kriterion, Бухарест, 1972.

Лорана, роман, видавництво Kriterion, Бухарест, 1974.

Любов до ближнього, роман, видавництво Kriterion, Бухарест, 1978.

Aproapelui dragoste (Любов до ближнього), переклад румунською мовою Ліани Іван-Гілеї, передмова Стеліана Груї, видавництво Kriterion, Бухарест, 1987.

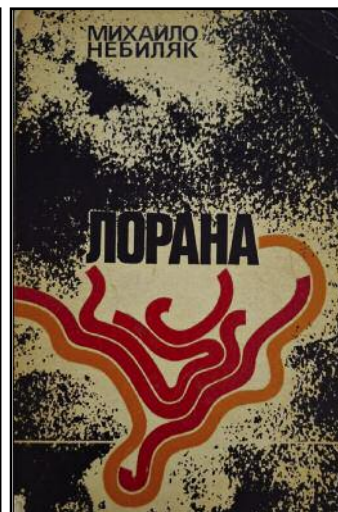
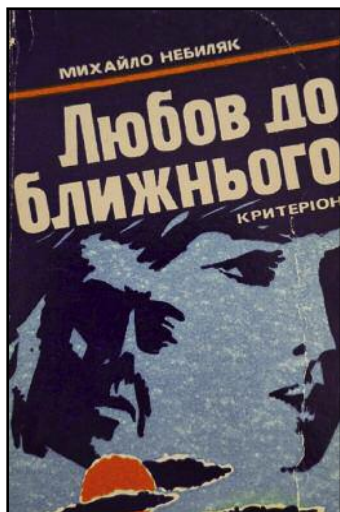
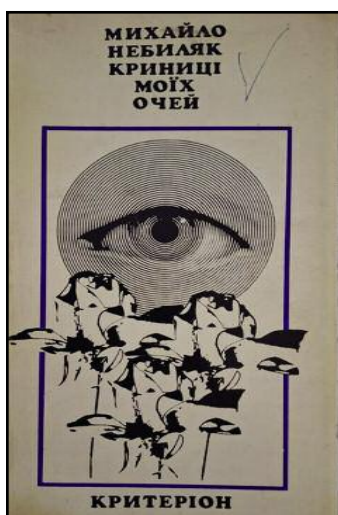
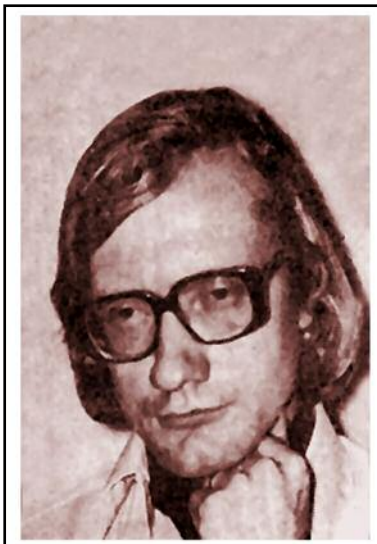
Неспокій весни, збірка поезій, видавництво Kriterion, Бухарест, 1990.

Лорана, Любов до ближнього друге видання, видавництво RCR Editorial, Бухарест, 2018.

Nepermisele iubiri (Недозволені кохання), збірка поезій, видавництво RCR Editorial, Бухарест, 2018.

(Далі буде)

Михайло ТРАЙСТА

Україна на порядку денному президента Румунії під час 81-ої ГА ООН

(Закінчення. Поч. на 11 стор.)

Участь у саміті Кримської платформи

Також 23 вересня на полях 81-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН під гаслом «Випробування єдності, заклик до дій» відбувся Шостий саміт Міжнародної Кримської платформи. У саміті взяли участь представники понад 60 держав та міжнародних організацій, зокрема глави держав і урядів, керівники міжнародних організацій, міністри закордонних справ та інші високопосадовці держав-учасниць Міжнародної Кримської платформи. Учасники обговорили безпекові наслідки російської окупації та мілітаризації Криму, а також систематичні порушення Росією прав людини та норм міжнародного гуманітарного права на тимчасово окупованому півострові.

Румунію на саміті представив президент Нікушор Дан, який у своїй промові виступив за посилення економічних санкцій проти Росії та за єдність у підтримці України.

«Позиція Румунії не змінилася від початку цієї війни, а її витоки сягають ще часів окупації Криму. Ми були і залишаємося на боці України та надалі підтримуватимемо її. Минулого тижня я побував в Україні. Румунія є партнером у межах Карпатської ініціативи, яку Україна започаткувала спільно з державами Карпатського регіону. Правда полягає в тому, що наразі Росія не прагне миру. Тому ми маємо об'єднати зусилля, щоб змусити її повернутися за стіл переговорів. Економічні санкції, які ми запроваджуємо, мають бути посилені, а наша єдність у підтримці України має зберігатися. Я переконаний, що результатом цієї війни стане мир, на який заслуговує український народ».

За результатами Шостого саміту Міжнародної Кримської платформи було ухвалено

Заключний документ, в якому підтверджено міжнародну солідарність з Україною та готовність продовжувати спільні зусилля задля відновлення її територіальної цілісності відповідно до Статуту ООН і норм міжнародного права.

На засіданні Ради Безпеки ООН

Того ж дня у штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку президент Румунії Нікушор Дан взяв участь у засіданні Ради Безпеки ООН, присвяченому Україні. У виступі він заявив, що повномасштабна агресія Росії проти України досягла критичного моменту, а світ має домогтися справедливого і сталого миру та відновити дотримання Статуту ООН.

Нікушор Дан наголосив, що Румунія підтримує принципи суверенітету, незалежності й територіальної цілісності держав, які, за його словами, були порушені російською агресією проти України.

Президент також звернув увагу на загрози для Румунії, пов'язані з російськими атаками та порушеннями її повітряного і морського простору. Він згадав, зокрема, випадок 20 серпня, коли російський морський безпілотної небезпечно наблизився до газових установок Neptun Deep у Чорному морі.

Окремо Дан заявив про систематичні порушення свободи судноплавства через атаки на українські порти та торговельне судноплавство на Дунаї й у Чорному морі. За його словами, це створює ризики для глобальних ланцюгів постачання продовольства та безпеки моряків.

«Порушення свободи судноплавства стали систематичними, зокрема через посилення атак на порти України та на торговельне судноплавство на Дунаї та в Чорному морі. Вони порушують положення Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права та становлять загрозу безпеці й захищеності моряків у всьому світі», – заявив румунський лідер.

Президент наголосив, що Україна має право на самооборону відповідно до статті 51 Статуту ООН. Він також підтвердив подальшу підтримку України з боку Румунії, зокрема у забезпеченні експорту українського зерна.

Він сказав, що Румунія разом з Україною, Молдовою та ЄС працює над збільшенням транзиту українського зерна Дунаєм і через порт Констанца. Через «Шляхи солідарності» ЄС Румунія також сприяє постачанню продовольства до країн Близького Сходу та Африки.

Нікушор Дан закликав відновити свободу судноплавства в Чорному морі та розповів про роботу над створенням центру ЄС з морської безпеки в регіоні. За його словами, Румунія разом із Болгарією та Туреччиною поглиблює співпрацю у сфері безпеки, зокрема щодо розминування та захисту критичної морської інфраструктури.

«Партнери з усього світу можуть розраховувати на Румунію. Настав час для миру в Україні», – заявив президент, закликавши Росію припинити війну та перейти до дипломатії.

Нікушор Дан зазначив, що Румунія підтримує всеосяжний, справедливий і сталий мир відповідно до міжнародного права та Статуту ООН, із дотриманням суверенітету, незалежності й територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів та із надійними гарантіями безпеки для України.

Президент також позитивно оцінив відновлення зусиль України, США та європейських партнерів щодо припинення війни й висловив очікування, що Росія погодиться на негайне, повне та безумовне припинення вогню. Окремо він подякував президенту США Дональду Трампу за дипломатичні зусилля.

«Як сусід і друг, Румунія продовжуватиме підтримувати Україну стільки, скільки буде потрібно», – підсумував Нікушор Дан.

МИКОЛА-МИРОСЛАВ ПЕТРЕЦЬКИЙ ВЗЯВ УЧАСТЬ У ВІДКРИТТІ НОВОГО ПУНКТУ ПРОПУСКУ МІЖ РУМУНІЄЮ ТА УКРАЇНОЮ

(Закінчення. Поч. на 4 стор.)

Стратегічне значення для Румунії та України

Микола-Мирослав Петрецький наголосив, що новий пункт пропуску може стати прикладом для інших спільних ініціатив Румунії та України. Серед перспективних напрямів співпраці він назвав енергетичне сполучення, модернізацію прикордонної інфраструктури, розвиток автомобільних і залізничних маршрутів та зміцнення транспортних мереж між двома державами.

Окрему увагу голова СУР приділив необхідності ефективного використання доступних європейських фінансових інструментів. За його словами, розвиток транспортних зв'язків слід пла-

нувати з урахуванням стратегічних потреб обох держав і довгострокових перспектив регіону.

Він також відзначив роль парламентської дипломатії у просуванні проекту. Питання його реалізації та підготовки до відкриття пункту пропуску порушувалися під час діалогу між парламентськими групами дружби «Румунія – Україна», представниками Верховної Ради України та урядів обох країн.

Відкриття п/п «Біла Церква – Сігету-Мармацій» стало новим етапом у розвитку прикордонного співробітництва. Посадження мосту, пункту пропуску та подальших планів розбудови транспортної інфраструктури створює основу для посилення контактів між громадами, розвитку регіональної економіки та поглиблення стратегічного партнерства між Румунією й Україною.

♦ С Ж О Р І Ж Ж А Д Л Я Д І Ж Е Ч ♦

Євген ГУЦАЛО

СЕРПЕНЬ, СПАЛАХ ЛЮБОВІ

З чого починається любов до отчого краю?..

Біліє розквітла гречка, де-не-де підсинена волошками та ще зжовтіла від суріпки, а над нею, а в ній зрідка прокочується бджолиний звук. Гречка біліє м'яко, вона ще молода, її зеленого листя ще не торкнулася осінь своїм умілим квачиком і не визолотила його. А навколо гречки вже все покошено, і біло-жовті присадкуваті ожереди двома велетенськими крижанами застигли на яскравій стерні. Її ще не витіпала негода, не зчорнила бита дощами земля, а тому вона аж світиться, аж сміється – і добрий од неї йде дух, хлібний, дух достиглого збіжжя.

Схилом стернистого горба посувається череда, й кожну корову чітко видно, наче вона вималювана старанним художником, – видно, якої масті, білі чи чорні латки, прямі чи закручені роги. Коло череди чорніє кілька чередників – то діти, а біля них гасає собака, скаче, крутить хвостом, щось випрошуючи.

Ген по згірку темно-зелено причаївся гайок, а самий верх згірка вільний од дерев, там, либонь, щось було засіяно, а тепер скошено, й стерня ясна, свіжа, немов ще чистішою здається вона від синього неба, що прихилилось до неї.

На все це дивишся, все це вбираєш у себе, сповнюєшся високістю простору, що облягає тебе, і відчуваєш, що ти не в силі не любити цей рідний куток землі, що ця любов стоїть клубком у твоєму горлі, й ти не годен клубок той проковтнути.

Звідки й коли приходить ця любов до рідної чорної землі?

Соняшники – мов кулі жовтого вогню, той вогонь із пелюстками, він висить на стеблах над городиною, їхнім полум'ям просякнуто зараз повітря, настрій серпневого дня, вони повертають людські голови до себе й примушують думати про них.

Соняшники горять на подвір'ях, за огорожами, вони повиходили до самої дороги, тут ростуть на вільному місці, й, дивлячись на них, хочеш усміхнутись, ловиш себе на тому, що зласкавів і здобрів безпричинно. Соняшники піднялися над землею і своїм легким полум'ям наче й тебе окрилюють, підносять.

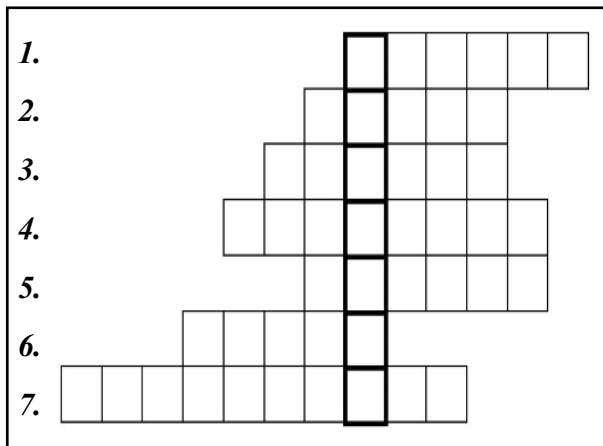
Ти любиш тут кожен соняшник, кожну їхню усмішку, тобі воно дороге, рідне, тобі воно наймиліше, – звідки й коли прийшла до тебе ця любов і залишилась у тобі вогнеликим соняшником?

А як по гінких стеблах палахкотять рожі! Оксамитові квіти твого дитинства, твоєї юності, твоєї дозрілості, – вони протягом усеньких твоїх років стоять на моріжку твоєї долі, дивляться тобі всередину пристрасними своїми очима; їхні ворсисті стебла, їхнє ворсисте листя пахне сухою курявою, і так добре від тих скупих пахоців, наче вони тобі обіцяють безсмертя, безперервність життя. І маєш відчуття, що якби зараз сам або хтось інший спробував зірвати хоч би одне-однісіньке їхнє стебло із чорно-кривавими дзвонами квіту, то вирвав би його не із землі, а наче зі своєї власної душі, – і ти аж здригаєшся в передчутті чогось лихого й недоброго.

КРОСВОРД

Запитання до кросворду:

- Осінній коричневий плід, який росте на дубі та який дуже люблять білочки.
- Головне світило на небі, яке восени гріє все менше й менше.
- Назва кольору, в який осінь фарбує більшість листя на деревах.
- Останній місяць осені, коли дерева остаточно скидають своє вбрання.
- Рослина з міцним стовбуром і гілками, з якої восени опадає листя.
- Густа біла хмара, яка восени часто опускається низько до землі зранку.
- Річ, яку ми обов'язково беремо з собою до школи в дощову погоду.

Правильна відповідь:
ЖОВТЕНЬ

ПРИКМЕТИ ЗА ПОВЕДІНКОЮ ТВАРИН ТА КОМАХ

• **Запаслива білочка:** Якщо білка робить величезні запаси горіхів та ховає багато величезні чекайте на холодну, довгу й сніжну зиму.

• **Пташиний політ:** Якщо перелітні птахи (гуси чи журавлі) летять високо в небі й не поспішають – осіння погода буде теплою і сухою. А якщо летять дуже низько і швидко – скоро вдарить перший мороз.

• **Павутинки-мандрівниці:** Якщо у вересні та жовтні в повітрі літає багато срібної павулиної попередку ще багато теплих, сонячних днів.

• **Домашні улюбленці:** Якщо восени домашній кіт згортається клубочком, ховає носик під ланку і тулиться до тепла – це до швидкого похолодання або заморозків.

КМІТЛИВІ ЗАГАДКИ (НА ЛОГІКУ)

- Хто має багато одягу, але не носить шафи?
Відповідь: Капуста восени.
- Він скрізь літає, листя зриває, у вікна стукає, а ніхто його не бачить. Що це?
Відповідь: Вітер.
- Маленький, кругленький, зі шпильками, колючий. Восени яблужка збирає, під листячком засинає. Хто це?
Відповідь: Їжачок.
- Вона захищає нас від дощу, але сама завжди залишається мокрою на вулиці й плаче ку, завжди залишається мокрою на вулиці й плаче ку, завжди приходить додому. Що це?
Відповідь: Парасолька.

УКРАЇНА ТА РУМУНІЯ ЗМІЦНЮЮТЬ ТРАНСПОРТНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА РОЗВИВАЮТЬ ПРИКОРДОННУ ІНФРАСТРУКТУРУ

Україна та Румунія домовилися про подальший розвиток транспортного сполучення, модернізацію прикордонної інфраструктури та розширення можливостей для транзиту українських вантажів до Європейського Союзу. Відповідний Меморандум про взаєморозуміння щодо посилення співпраці для забезпечення надійного транзиту українських товарів підписали міністр з відновлення, інфраструктури та транспорту України Микола Калашник і державний секретар Міністерства транспорту та інфраструктури Румунії Йонел Скріюштяну.

Документ підписано в межах Карпатського економічного форуму, який відбувся у рамках Карпатської інтеграційної ініціативи. Основою домовленостей стала оновлена Стратегія розвитку прикордонної інфраструктури між Україною та Румунією. Вона враховує сучасні потреби у перевезенні вантажів і пасажирів та визначає спільні кроки для збільшення пропускної спроможності кордону і розвитку транспортних маршрутів між двома державами.

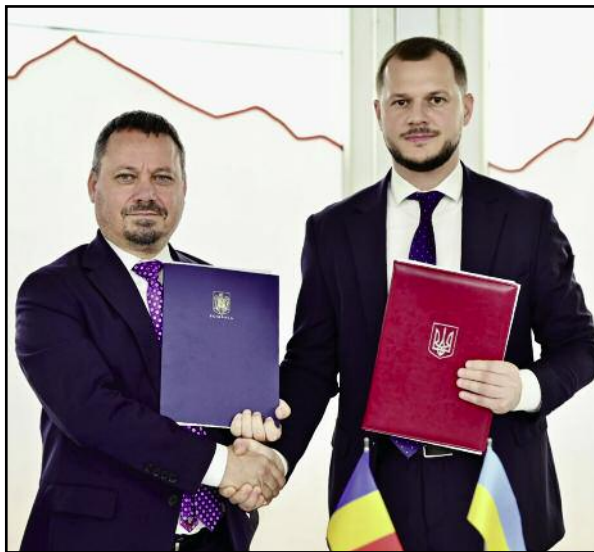
Одним із ключових завдань є модернізація автомобільних пунктів пропуску та під'їзних доріг, розвиток залізничного сполучення, оптимізація процедур прикордонного контролю, а також збільшення можливостей для перевалки українських вантажів у румунських морських і дунайських портах. Окреме значення має забезпечення надійних логістичних маршрутів до порту Констанца, який є одним із важливих напрямків для українського експорту та імпорту.

«Румунський напрямок є надзвичайно важливим для української логістики в умовах повномасштабної війни. Наше завдання зараз – підтримувати системний розвиток всього транспортного коридору: пунктів пропуску, під'їзних доріг, залізниць та портової інфраструктури. Підписаний Меморандум визначає конкретні напрями цієї роботи», – зазначив міністр з відновлення, інфраструктури та транспорту України Микола Калашник.

За його словами, одним із практичних завдань є збільшення пропускної спроможності румунсько-українського кордону та створення для українського бізнесу стабільних і передбачуваних маршрутів до Європейського Союзу та румунських портів.

Оновлена стратегія передбачає роботу з 17 пунктами пропуску на українсько-румунському кордоні. Десять із них є новими пропозиціями щодо розвитку транспортного сполучення.

Найбільший комплекс змін стосується Закарпатської області та румунських повітів Сату-Маре і Марамуреш. Тут передбачено дев'ять пунктів пропуску. П'ять із них уже функціонують: два автомобільні та три залізничні, в тому числі автомобільний пункт пропуску «Сі-

гету-Мармаціей – Біла Церква». Ще три потенційні автомобільні переходи заплановано створити в районах П'ятра Течеу, Ремети, Вишівська Долина, Бистрий та Тана Маре.

Окремий напрямок охоплює Сучавський та Ботошанський повіти і Чернівецьку область. Стратегія передбачає вісім пунктів пропуску, чотири з яких уже працюють: три автомобільні та один залізничний. Ще чотири є новими пропозиціями або передбачають відновлення роботи пунктів у районі Извоареле Сучевей, Ульми, Клімеуць та Дарабань.

Для Марамуреського повіту та Івано-Франківської області заплановано створення нового автомобільного пункту пропуску в районі населеного пункту Поляни.

Передбачено також розширення транспортних можливостей на румунсько-українській ділянці Дунаю. Між Тульчанським повітом та Одеською областю стратегія охоплює три пункти пропуску. Один автомобільний пункт із поромною переправою вже працює, ще два пропонуються створити в районах Плауру та Кілія-Веке.

Розвиток нових пунктів пропуску має супроводжуватися паралельною модернізацією транспортної інфраструктури по обидва боки кордону. Серед запланованих проєктів – будівництво нового мосту через Дунай у районі Ісакчі, нового мосту через Прут поблизу Дарабанів Ботошанського повіту, який має забезпечити сполучення з новим пунктом пропуску, а також будівництво нової дороги між Вікову-де-Сус та автомагістраллю А7. Довжина цієї дороги на рівні національного автошляху має становити близько 36 кілометрів. Крім того, передбачається модернізація ще приблизно 230 кілометрів національних, повітових та місцевих доріг.

Орієнтовна загальна вартість модернізації та розвитку пунктів пропуску і пов'язаної дорожньої інфраструктури становить 1,195 мільярда євро. На румунську сторону припадає близько 551 мільйона євро. Передбачається, що значна частина фінансування надходитиме за рахунок безповоротних коштів Європейського Союзу.

Для Румунії розвиток цих маршрутів має значення не лише з погляду двостороннього транспортного сполучення. Державний секретар Міністерства транспорту та інфраструктури Румунії Йонел Скріюштяну наголосив, що розвиток транспортних коридорів і логістичних ланцюгів до та з румунських портів Чорного моря і Дунаю є стратегічним напрямом у контексті майбутньої відбудови України.

Таким чином, румунсько-українська співпраця виходить за межі модернізації окремих пунктів пропуску. Йдеться про формування цілісного транспортного коридору, який має поєднати українські автомобільні та залізничні маршрути з румунською дорожньою мережею, дунайськими портами та портом Констанца.

Наступним етапом має стати перехід від погодження спільних пріоритетів до реалізації конкретних інфраструктурних проєктів і залучення необхідного фінансування. Румунія та Україна і надалі координувати розвиток транспортної інфраструктури по обидва боки кордону, щоб збільшити його пропускну спроможність та посилити сполучення України з ринком Європейського Союзу.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ:

Головний редактор – **Василь КАПТАРУ**

Іван КОВАЧ

Редактори – **Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ** та **Роман ПЕТРАШУК**

Комп'ютерний набір – **Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ**

Техноредагування – **Роман ПЕТРАШУК**

Друкарня «RCR PRINT» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988 Adresa redacției: Uniunea

Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: vilne.slovo@uur.ro/ Адреса сайту СУР: www.uur.ro

**Наклад фінансований
Союзом українців Румунії**

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.